

Прогнозування розвитку наукової діяльності в системі неперервної освіти: виклики та стратегічні орієнтири

Ольга Іванова

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується прискоренням соціально-економічних, технологічних та культурних трансформацій, що зумовлює необхідність переосмислення ролі освіти і науки у забезпеченні сталого розвитку. В цих умовах неперервна освіта постає як ключовий механізм адаптації особистості та суспільства до змін, а наукова діяльність — як інструмент формування обґрунтованих освітніх стратегій і прогнозів.

Прогнозування розвитку освіти дедалі більше ґрунтується на результатах наукових досліджень, аналітичних даних. Водночас система неперервної освіти потребує цілісного наукового супроводу, здатного забезпечити її гнучкість, інноваційність і відповідність довгостроковим суспільним запитам. У цьому контексті актуалізується проблема прогнозування розвитку наукової діяльності в системі неперервної освіти, визначення її викликів та стратегічних орієнтирів.

Тому аналіз сучасного стану та тенденцій розвитку наукової діяльності в системі неперервної освіти, а також обґрунтування стратегічних орієнтирів її прогнозування в умовах трансформаційних процесів є важливою проблемою, яка потребує дослідження.

Розглядаючи теоретико-методологічні засади прогнозування розвитку наукової діяльності в системі неперервної освіти, можна відмітити, що це є складним міждисциплінарним процесом, що поєд-

нує педагогічні, соціальні, економічні та управлінські підходи. У наукових дослідженнях прогноз трактується як науково обґрунтоване уявлення про можливі стани системи в майбутньому, сформоване на основі аналізу тенденцій, закономірностей та емпіричних даних [4]. У контексті неперервної освіти прогнозування має системний характер і передбачає:

- аналіз розвитку наукового потенціалу закладів освіти;
- оцінювання інституційних та кадрових ресурсів;
- виявлення перспективних напрямів досліджень;
- врахування глобальних і національних освітніх трендів.

Методологічною основою прогнозування розвитку наукової діяльності є [3]: системний підхід, що дозволяє розглядати наукову діяльність як складову цілісної освітньо-наукової системи; стратегічний підхід, орієнтований на довгострокові цілі та пріоритети; фортсайт-дослідження, які поєднують експертні оцінки, сценарний аналіз і моделювання майбутнього. Саме наукові дослідження забезпечують доказову базу для прогнозування розвитку неперервної освіти та прийняття управлінських рішень на різних рівнях.

Сучасний стан і виклики розвитку наукової діяльності в системі неперервної освіти засвідчує наявність низки системних викликів. По-перше, наукові дослідження часто мають фрагментарний характер і не завжди інтегровані в дов-

гострокові освітні стратегії. Це ускладнює формування цілісних прогнозів і знижує ефективність наукового супроводу освітніх змін. По-друге, актуальною залишається проблема кадрового забезпечення науки, зокрема залучення молодих дослідників до системи неперервної освіти та створення умов для відтворення наукового потенціалу [5]. По-третє, цифровізація та глобалізація створюють нові можливості, але водночас вимагають переосмислення організаційних форм наукової діяльності, розвитку цифрової дослідницької інфраструктури та академічної мобільності [2]. Додатковим викликом є необхідність забезпечення зв'язку науки з практикою неперервної освіти, зокрема використання результатів досліджень для проєктування освітніх програм, підвищення якості освітніх послуг та формування культури навчання впродовж життя.

Сучасні прогностичні дослідження дозволяють виокремити низку тенденцій, що визначатимуть розвиток наукової діяльності в системі неперервної освіти. В сучасних умовах спостерігається посилення інтеграції науки, освіти та інновацій, що зумовлює перехід від ізольованих досліджень до міждисциплінарних і прикладних наукових проєктів. Виокремлюється роль так званих, evidence-based підходів, за яких управлінські та освітні рішення ґрунтуються на результатах емпіричних досліджень і аналітичних даних [1]. Тому прогнозується розширення міжнародної та міжінституційної співпраці, що сприятиме підвищенню якості наукових досліджень і їх відповідності глобальним освітнім трендам. Важливою тенденцією є також орієнтація на соціально значущі результати науки, зокрема дослідження, спрямовані на розвиток людського капіталу, соціальної згуртованості та сталого розвитку.

З огляду на окреслені виклики та тенденції, стратегічними орієнтирами розвитку наукової діяльності в системі неперервної освіти є: формування цілісної

наукової політики закладів освіти, орієнтованої на довгострокові прогнози; розвиток дослідницької інфраструктури та підтримка наукових центрів і лабораторій; інтеграція результатів наукових досліджень у зміст і технології неперервної освіти; розвиток наукового менеджменту та аналітичних інструментів прогнозування; підтримка дослідницької культури та академічної доброчесності.

особливу роль у реалізації цих орієнтирів відіграє управлінський рівень. Тому в освітньому закладі, який побудований на принципах неперервної освіти інтеграція між усіма учасниками освітнього процесу буде мати ключові позиції, які направлені на реалізацію освітньої стратегії сучасного університету. Основне завдання організації наукової роботи у освітньо-науковому комплексі неперервної освіти Народної української академії [3] — це насамперед створення наукового середовища, особливої дослідницької атмосфери, зацікавленості всіх учасників освітнього процесу у самовдосконаленні. Найважливішою відмінністю університетської освіти є фундаментальність, поєднання навчальної та науково-дослідної роботи. Вся система організації навчальної діяльності, наукових досліджень, самостійної роботи студентів повинна будуватися на основі інтеграції науки, освіти та практичної діяльності. Крім того, участь в науковій роботі, в колективному науковому пошуку в рамках наукових шкіл та наукових напрямів є потужним чинником формування різнобічного компетентного спеціаліста.

Тому необхідно відмітити, що прогнозування розвитку наукової діяльності в системі неперервної освіти є важливою передумовою забезпечення її стійкості, якості та відповідності суспільним потребам. Наукові дослідження виступають ключовим інструментом формування освітніх прогнозів, стратегій і управлінських рішень.

Подальший розвиток системи неперервної освіти потребує посилення наукової складової, інституціоналізації про-

гнозування та інтеграції науки, освіти й інновацій. Перспективним напрямом подальших досліджень є розроблення моделей прогнозування розвитку наукової діяльності з урахуванням національного та міжнародного досвіду.

Література

1. Алтбах Ф. Дж., Рейсберг Л. Рамблі Л. Глобальні тенденції розвитку вищої освіти: академічна революція. Париж : UNESCO, 2019.

2. Андрущенко В. П. Освіта і наука в умовах глобальних трансформацій. Київ : Знання України, 2019.

3. Іванова О. А. Організація науково-дослідної роботи в системі неперервної освіти // Вчені зап. ХГУ «НУА». 2018. Т. 24. С. 340–346.

4. Кремень В. Г. Філософія освіти ХХІ століття. Київ : Грамота, 2018.

5. Луговий В. І., Слюсаренко О. М., Таланова Ж. В. Розвиток дослідницького потенціалу університетів України. Київ : Ін-т вищої освіти НАПН України, 2020.

Надійшла до редколегії 16.02.2026

Рекомендовано до друку 21.05.2026

Опубліковано 29.05.2026

Відомості про автора:

Іванова Ольга Анатоліївна — кандидат економічних наук, доцент, проректор з науково-дослідної роботи Харківського гуманітарного університету «Народна українська академія»; Харків, Україна; email: olgaiva.nua@gmail.com; ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-4948-4961>.

Іванова О. Прогнозування розвитку наукової діяльності в системі неперервної освіти: виклики та стратегічні орієнтири.

Розглянуто проблему прогнозування розвитку наукової діяльності в системі неперервної освіти в умовах сучасних трансформаційних процесів. Наголошено на зростанні ролі наукових досліджень як інструменту формування обґрунтованих освітніх стратегій і довгострокових прогнозів. Проаналізовано теоретико-методологічні засади прогнозування розвитку науки та освіти, зокрема системний, стратегічний та інші підходи. Визначено основні виклики розвитку наукової діяльності в системі неперервної освіти, серед яких фрагментарність досліджень, кадрові обмеження, необхідність цифрової трансформації та інтеграції науки з освітньою практикою. Окреслено ключові прогностичні тенденції, пов'язані з посиленням міждисциплінарних досліджень, розвитком неперервної освіти та розширенням міжнародної співпраці. Охарактеризовано вплив системи організації наукової роботи в системі безперервної освіти на її результативність і активність всіх учасників освітнього процесу. Обґрунтовано стратегічні орієнтири організації наукової діяльності в системі неперервної освіти, що спрямовані на підвищення її стійкості, якості та відповідності суспільним потребам.

Зроблено висновок, що організація науково-дослідної роботи в системі неперервної освіти ґрунтується на комплексному поєднанні концептуальних, організаційних, кадрових, методичних та інформаційно-ресурсних складових, а також на використанні сучасних методів дослідницького навчання. На підставі цих складових запропонована структурно-функціональна модель організації науково-дослідної роботи в системі неперервної освіти.

Такий підхід забезпечує формування дослідницької культури особистості, розвиток наукового потенціалу здобувачів освіти та сприяє інтеграції освітньої і наукової діяльності в умовах сучасного суспільства.

Ключові слова: неперервна освіта; наукова діяльність; прогнозування; освітні стратегії; дослідницький потенціал.

Ivanova O. Forecasting the Development of Scientific Activity in the System of Continuous Education: Challenges and Strategic Orientations.

The paper addresses the issue of forecasting the development of scientific activity within the system of lifelong education under current transformational conditions. Emphasis is placed on the increasing role of research as a key instrument for shaping evidence-based educational strategies and long-term forecasts. The theoretical and methodological foundations of forecasting the development of science and education are analyzed, including systemic, strategic and foresight approaches. The main challenges facing scientific activity in the system of lifelong education are identified, such as the fragmentation of research, human resource limitations, the need for digital transformation and the integration of research outcomes into educational practice. Key prognostic trends are outlined, including the strengthening of interdisciplinary research, the development of evidence-based education and the expansion of international and interinstitutional cooperation. The strategic orientations for organizing scientific activity in the system of continuous education, aimed at enhancing its sustainability, quality, and alignment with societal needs, are substantiated.

It is concluded that organization of research work in the lifelong education system is based on a comprehensive combination of conceptual, organizational, personnel, methodological, and informational-resource components, as well as on the use of modern methods of research-based learning.

Based on these components, a structural and functional model for organizing research activities in the system of lifelong education is proposed. Such an approach ensures the formation of an individual's research culture, the development of learners' scientific potential, and promotes integration of educational and scientific activities in the conditions of modern society.

Key words: lifelong education; scientific activity; forecasting; educational strategies; research capacity.